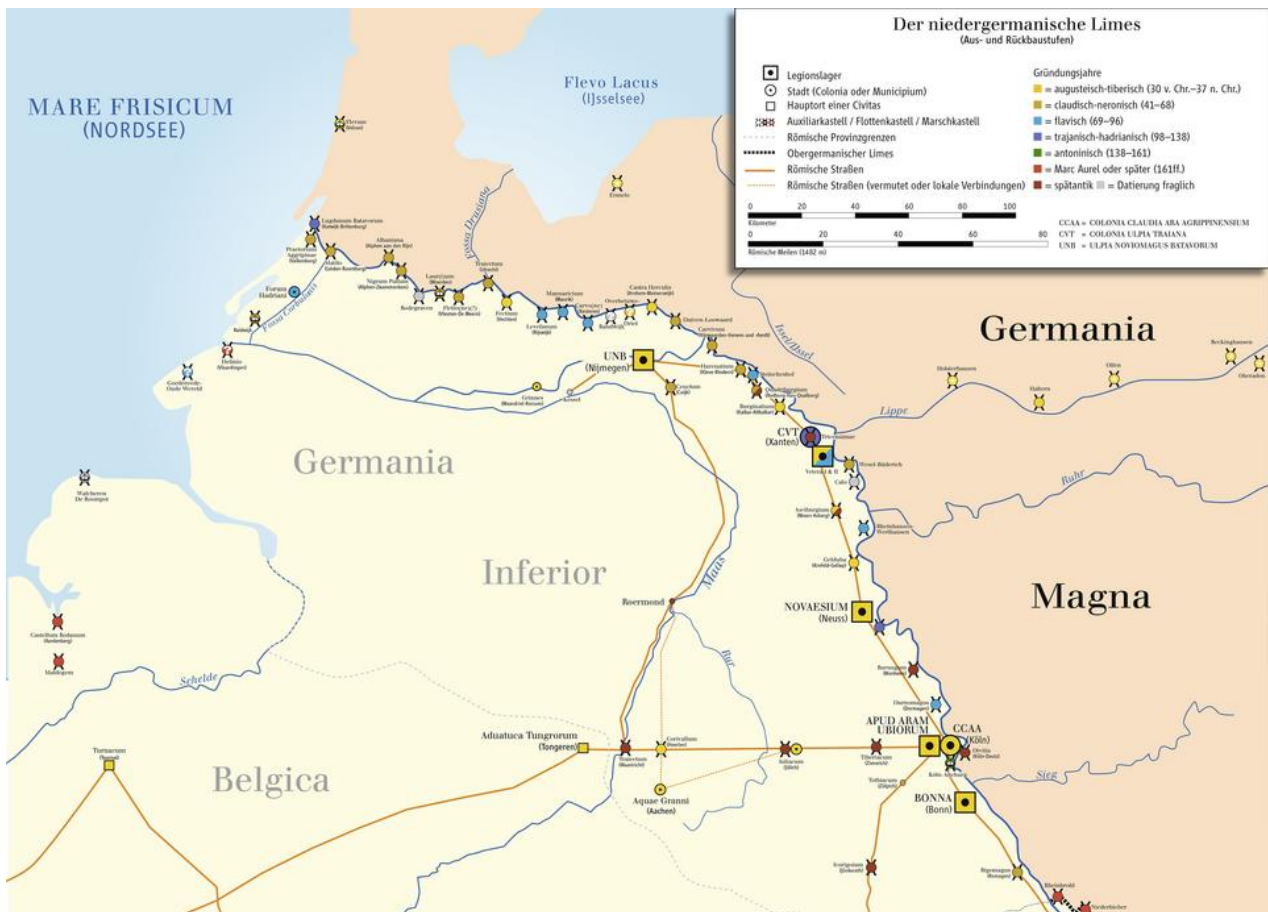

1 We beginnen bij de Romeinen!

De reis van 2026 voert ons door 20 eeuwen van activiteit langs de Rijn. Dat gaat van de Romeinen tot de industrie van de twintigste eeuw. Laten we chronologisch beginnen: met de Romeinen.

Op één van onze vorige reizen zijn we in Kalkriese geweest, de plek van de Varusslag. In de eerste eeuw probeerden de Romeinen de rivier de Elbe tot de grens van hun rijk te maken. Er waren dus ook legerkampen ten oosten van de Rijn. De Germaanse stammen die daar woonden, waren niet gediend van de belastingen die de Romeinen oplegden en waar niets tegenover stond. In 9 na Christus legden zij een hinderlaag voor het Romeinse leger bij Kalkriese en versloegen daar drie Romeinse legioenen onder leiding van de Romeinse veldheer Varus. Vanaf dat moment werd de Rijn de officiële grens van het Romeinse rijk. Deze grens, de 'Limes', strekte zich uit vanaf de Noordzee langs de Rijn tot aan Rheinbrohl, steekt vandaar met de 'Raetische Limes' over naar de Donau en gaat dan verder langs de Donau tot waar de Donau uitmondt in de Zwarte Zee.

Langs de Rijn bouwden de Romeinen legerkampen en steden. Ook bij ons in de buurt, zoals Castellum Hoge Woerd en het castellum van Woerden, waarvan je in de parkeergarage Castellum de nodige vondsten kunt zien. We bezoeken op deze reis twee Romeinse steden: Colonia Ulpia Traiana en Colonia Claudia Ara Agrippinensium. Er gaat geen belletje rinkelen? We kennen ze tegenwoordig als Xanten (blauw blokje met rode stip) en Keulen (geel rondje met daarnaast een geel blok).

Xanthen

Colonia Ulpia Traiana begon niet bepaald met een stad. Het begon in 12 voor Christus met een legerkamp op de Fürstenberg. Het was een legioenskamp, een castrum, waar twee legioenen ondergebracht konden worden, zo'n 10.000 man. Zoveel soldaten met een leuke soldij, daar valt voor een gewone burger wat te verdienen. Al snel ontstond er een burgersnederzetting bij het legerkamp.

Tijdens de Bataafse Opstand in de jaren 69-70 zijn zowel legerkamp als nederzetting afgebrand. Vroeger werd er dan direct naar de opstandelingen verwezen, tegenwoordig denken veel archeologen dat de Romeinen zelf de boel in brand staken als ze zich terugtrokken. Na de opstand bouwden de Romeinen een nieuw legerkamp op een andere plek, Castra Vetera II. Daarbij ontstond ook weer een nederzetting.

Rond het jaar 100 verleende keizer Traianus deze nederzetting de status van 'Colonia'. Inwoners hadden nu het Romeinse burgerrecht en de bijbehorende belastingvoordelen. Dat betekende een nieuw begin voor de nederzetting. Er werd een nieuwe stad gebouwd met haaks op elkaar staande straten, op de kruising van de twee hoofdstraten verrees het forum, de markt met de regeringsgebouwen. Veel van de inwoners waren gepensioneerde soldaten en zij kwamen uit het hele rijk, van Spanje tot Brittannië tot Noord-Afrika en Bulgarije. Colonia Ulpia Traiana had een haven aan de Rijn met een speciale toegangspoort.

In de derde eeuw was er veel onrust binnen het Romeinse rijk. Frankische krijgers vielen Colonia Ulpia Traiana aan en verwoestten delen van de stad. Het stadsgebied werd verkleind maar door de voortdurende onrust trokken steeds meer bewoners weg. De Romeinse stad stond leeg. Franken bouwden buiten de stad boerderijen en kleine dorpen. Franken bouwden nu eenmaal niet in steen. Volgens de Nibelungensaga werd de held Siegfried hier geboren. Vandaar dat er ook een 'Siegfriedstrasse' is.

Later werd er een stad gebouwd op het oude Romeinse grafveld. Daar was het graf gevonden van een vroegchristelijke martelaar, Victor. Hij was een soldaat geweest in het Thebaans legioen dat in Castra Vetera II was gelegerd en als christen had hij geweigerd om te offeren aan de Romeinse goden. Boven zijn graf werd in de achtste eeuw een kerk gebouwd en zo ontstond de naam van de middeleeuwse stad: Sanctos of Ad Sanctum. Voor de bouw van de stad werden stenen uit Colonia Ulpia Traiana gebruikt.

In de middeleeuwen was het nogal eens onrustig rond de stad. In 863 belegerden de Vikingen Xanten in de hoop het rijke Sint Viktorklooster te kunnen plunderen. Keizer Otto I versloeg hier in 939 opstandelingen. In de aanloop naar de Eerste Kruistocht werd de Joodse gemeenschap door de kruisvaarders uitgemoord.

In 1263 werden de fundamenten voor de huidige, gotische Sint Viktor kathedraal gelegd. De bouw duurde 281 jaar. In die tijd ruzieden het hertogdom Kleef en het bisdom Keulen om het bezit van Xanten. Uiteindelijk kwam Xanten bij Kleef, maar deze periode van oorlog en onrust zorgde voor economisch verval.

In de zeventiende eeuw kwam het hertogdom Kleef in handen van de markgraaf van Brandenburg. Vanaf dat moment hadden katholieken en protestanten gelijke rechten in Xanten. Niettemin, de protestanten bleven in de minderheid. De komst van Napoleon in 1802 betekende secularisatie van het middeleeuwse Sint Viktor klooster. Het betekende ook het begin van veel economisch verval. In deze tijd werd een deel van de middeleeuwse vestingwerken gesloopt, maar de middeleeuwse Kleefse poort en de 'Kriemhildmolen' (Kriemhilde is één van de personages in de Nibelungensaga) bleven behouden. In deze tijd begon er aandacht te komen voor de Romeinse ruïnes van Colonia Ulpia Traiana. De eerste vondsten op deze plek kwamen terecht in het Landesmuseum in Bonn.

De negentiende eeuw kenmerkte zich door heftig antisemitisme in Xanten. Ook in de jaren '30 van de twintigste eeuw werden de Joden vervolgd. Na de Kristallnacht vluchtte de gehele Joodse bevolking van Xanten. In 1940 werd vanuit Xanten de inval in de Nederlanden voorbereid. In 1945 werd zwaar gevochten rond Xanten en een groot deel van de oude stad werd verwoest. De herbouw van de stad en de restauratie van de kathedraal duurde tot 1966. Een grote groep 'Heimatvertriebene' uit Oost-Pruisen werd ondergebracht in Xanten.

Ondertussen waren de opgravingen op het terrein van Colonia Ulpia Traiana in volle gang. In 1975 opende het Archeologische Park Xanten voor toeristen. Tegenwoordig is het hele gebied van Colonia Ulpia Traiana onderdeel van het park. Er wordt nog steeds gegraven. Boven de opgegraven gebouwen worden reconstructies van die gebouwen neergezet, zoals het grote badhuis dat voorzien is van reproducties van de originele beschilderingen.

Over de opgravingen wordt gepubliceerd. Er is een museum waar de vondsten te zien zijn, zoals aardewerk, sieraden, gebruiksvoorwerpen, wapenuitrusting van Romeinse soldaten en Bataafse hulptroepen, schepen en grafmonumenten. Het museum geeft ook een beeld van de geschiedenis van Colonia Ulpia Traiana.

Het Archeologische Park Xanten is één van de meest bezochte historische plekken in Duitsland.

2026, Nette